

технологічних властивостей зерна від строків сівби вище у сортів з більш тривалим періодом вегетації – Консул і Маршал.

ПРОЯВ І МІНЛИВІСТЬ ОЗНАКИ «МАСА ЗЕРНА З КАЧАНА» У ЛІНІЙ ТА ГІБРИДІВ КУКУРУДЗИ РІЗНИХ ГЕНЕТИЧНИХ ПЛАЗМ В УМОВАХ ЗРОШЕННЯ

Скакун В. М., аспірант
Скакун О. С., аспірант
Златов Р. М., аспірант

Інститут зрошуваного землеробства НААН

Дослідження проводили на полях Інституту зрошуваного землеробства. Об'єктом дослідження були самозапилені лінії (батьківські компоненти) різних генетичних плазм, контрастних за групами стиглості, та гібриди F_1 отримані від їх схрещування.

За ознакою «маса зерна з качана» серед плазми Lancaster не спостерігалось значного різноманіття. У переважної більшості її складових «маса зерна з качана» знаходилась в межах середньогрупового показника. Низьким рівнем паратипової мінливості досліджуваної ознаки характеризувались такі лінії: ДК2/17-3 ($V_m = 2,5\%$), ДК296 ($V_m = 2,6\%$), Кр9698, Х475 ($V_m = 2,7\%$). В усіх цих ліній значення V_m було нижчим від середньогрупового, а у лінії Х33 воно було мінімальним у групи плази Lancaster та становило 2,2%. Маса зерна з качана у лінії цієї плазми максимальною була у середньопізніх батьківських компонентів Х475 (ФАО 420), Кр9698 (ФАО 420) – 67,9 та 68,6 г відповідно. Найменшу масу зерна показала середньорання лінія ДК296 (ФАО 250) – 34,5 г.

У всіх гібридів F_1 за ознакою «маса зерна з качана» спостерігався значний гетерозис. Показники маса зерна з качана у гібридних комбінацій були високими і у більшості гібридів перевищували відповідні показники стандартів в усіх групах. Показники істинного гетерозису були на рівні від 185% до 261%. У всіх гібридних комбінацій показники істинного та гіпотетичного гетерозису перевищували 100% і найбільшого значення набули у гібридах, в яких в якості материнської лінії використані новостворені лінії плазми Змішана: ХН-7-16 x ХН-5-16 (ФАО 300) ($\Gamma_{ict} = 230\%$, $\Gamma_{rip} = 230\%$, $\Gamma_{конк} = 118\%$), ХН-44-16 x ХН-7-16 (ФАО 250) ($\Gamma_{ict} = 246\%$, $\Gamma_{rip} = 221\%$, $\Gamma_{конк} = 113\%$), ХН-7-16 x ХН-5-16 (ФАО 300) ($\Gamma_{ict} = 230\%$, $\Gamma_{rip} = 230\%$, $\Gamma_{конк} = 118\%$), ХН-5-16 x ХН-54-16 (ФАО 390) ($\Gamma_{ict} = 248\%$, $\Gamma_{rip} = 233\%$, $\Gamma_{конк} = 111\%$). Максимальне значення гетерозису показали гібриди в яких в якості материнської форми використовували базову лінію ДК 247 плазми Змішана: ДК 247 x ХН-58-16 (ФАО 280) ($\Gamma_{ict} = 242\%$, $\Gamma_{rip} = 249\%$, $\Gamma_{конк} = 129\%$).

Більшу масу зерна з качана мали батьківські компоненти пізньостиглої групи у порівнянні із ранньостиглими та характеризувалися вищим рівнем стабільності прояву ознаками, що вказує на прояв адаптивного гетерозису.

Гібриди F_1 створені на базі підбору самозапилених лінії (батьківських компонентів) різних генетичних плазм, контрастних за групами стиглості, здатні забезпечувати рівень конкурсного гетерозису за ознакою «маса зерна з качана» в умовах зрошення понад 120%, а саме: гібриди в яких в якості материнської форми використовували базову лінію ДК 247 плазми Змішана: ДК 247 x ХН-58-16 (ФАО 280) ($\Gamma_{\text{іст}} = 242\%$, $\Gamma_{\text{гіп}} = 249\%$, $\Gamma_{\text{конк}} = 129\%$), ДК 247 x ХН-7-16 (ФАО 280) ($\Gamma_{\text{іст}} = 261\%$, $\Gamma_{\text{гіп}} = 255\%$, $\Gamma_{\text{конк}} = 139\%$) та ін, що є свідченням наявності потужного потенціалу підвищення рівня врожайності зерна саме селекційними методами.

Значення показника генотипової мінливості (V_g) за ознакою «маса зерна з качан» у батьківських компонентів мало перевищення над показником паратипової мінливості (V_m), що вказувало про пріоритетний вплив генотипу на її реалізацію та можливість проведення ефективного добору серед батьківських ліній та гібридів.

Для синтезу нових високоврожайних генотипів кукурудзи в умовах зрошення перспективно використовувати у схрещуваннях лінії Змішаної плазми, що створені за участі комерційних гібридів та кросів ліній контрастних за групами стиглості різних генетичних плазм.

УДК631.53.01.633.3:631.5:632.954 (477.72)

ОСОБЛИВОСТІ ВИРОЩУВАННЯ НАСІННЯ БУРКУНУ ОДНОРІЧНОГО НА ПІВДНІ УКРАЇНИ

Дробіт О. С., канд. с.-г. наук,
Бєлов В. О.

Інститут зрошуваного землеробства НААН

Влащук О. А.

ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет»

Для повноцінного використання буркуну білого однорічного як конкурентоспроможної культури в виробництво потрібно проводити селекційну роботу з виведення нових сортів і, разом з тим, розвивати технологію вирощування в зонах його використання. В цьому напрямі проводиться робота в Інституті зрошуваного землеробства НААН. Зокрема в 2018 році в Державний реєстр сортів рослин придатних для поширення в Україні було внесено новий сорт буркуну білого однорічного «Південний».

Дослідження з удосконалення технології вирощування даного сорту проводили в ІЗЗ НААН. Разом з вивченням строків сівби та норм висіву насінневих посівів культури ми вивчали кардинальні питання технології – захист посівів від бур'янів та вплив цих факторів на насіннєву продуктивність культури.